

POZMEŇUJÚCI NÁVRH

poslancov Národnej rady Slovenskej republiky
PAULA ZAVACA, MARTINA CHRENA, IGOR HRAJKA, IVANA JEFANCA

k vládnemu návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

(parlamentná tlač 193)

1. Navrhujeme, aby bod 9. návrhu zákona znel nasledovne:

9. V § 17 odsek 4 znie:

„(4) Výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa odseku 2 nemôže byť vyššia ako maximálna výška náhrady poskytovaná osobám za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa osobitného predpisu^{8a}“.

Poznámka pod čiarou k odkazu 8a znie:

„8a) Zákon č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z.z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov“.

Odôvodnenie:

Navrhované ustanovenie § 17 ods. 4 limituje výšku náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej štátom – a to maximálnou výškou sumy, ktorú možno vyplatiť osobám poškodeným trestnými činmi podľa zákona č. 15/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi. Podľa ustanovenia § 6 zákona o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi *„Celková suma odškodnenia poskytnutá podľa tohto zákona nesmie presiahnuť päťdesiatnásobok minimálnej mzdy.“* Návrh zákona teda stanovuje, že **občan poškodený štátom bude môcť dostať náhradu nemajetkovej ujmy v maximálnej výške iba 16 360 eur (t.j. 492 877 Sk).**

Dôvodová správa k návrhu zákona uvádza: *„Navrhované ustanovenie zavádza vzájomnú závislosť medzi odškodnením osôb poškodených násilnými trestnými činmi priznávaným podľa osobitného predpisu na jednej strane a výškou nemajetkovej ujmy priznanej na základe zodpovednosti štátu za výkon verejnej moci na strane druhej. Výška nemajetkovej ujmy nemôže presiahnuť výšku odškodnenia obeť násilného trestného činu. Nakoľko v prípadoch obetí násilných trestných činov môže dôjsť aj k závažnému zásahu do zdravia či dokonca života, je možné považovať za primerané, aby odškodnenie za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci nebolo vyššie ako odškodňovanie za trvalé následky na zdraví či dokonca za život. V opačnom prípade by vznikol rozpor s poukazovaním na ľudský život ako najvyššiu hodnotu, od ktorej sa odvodzujú ostatné hodnoty. Aj podľa Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) by priznaná finančná náhrada napr. v konaniach o ochranu osobnosti nemala byť neprimeraná iným finančným kompenzáciám –*

napríklad výške náhrady za utrpenie a bolesť (ktoré boli spôsobené napr. telesnými zraneniami - Karhuvaara a Iltalehti v. Fínsko). Podobne sa vyjadril aj Najvyšší súd SR, keď konštatoval, že priznávanie premrštených súm by mohlo viesť k bezdôvodnému obohacovaniu sa a dokonca by mohlo bagatelizovať niektoré ujmy na iných základných právach (rozsudok NS SR, Sp. zn. 4 Cdo 171/2005 zo dňa 27.04.2006).“

Navrhovaná maximálna suma náhrady nemajetkovej ujmy je v rozpore s Európskym dohovorom o ochrane základných práv (ďalej „Dohovor“).

V slovenskom právnom poriadku existuje aj iný zákon, ktorý upravuje odškodňovanie nemajetkovej ujmy. Podľa § 5 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia *„Pri určení výšky náhrady za bolesť a výšky náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia sa vychádza z celkového počtu bodov, ktorým sa bolesť alebo sťaženie spoločenského uplatnenia ohodnotilo v lekárskom posudku.“* Podľa prílohy č. 1 zákona („Sadzby bodového hodnotenia“) je možné bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia ohodnotiť maximálnou výškou bodového ohodnotenia 8000 bodov (ide o položku č. 60), pričom toto hodnotenie možno podľa § 9 a § 10 za určitých okolností zvýšiť až na dvojnásobok. Podľa § 1 opatrenia Ministerstva zdravotníctva SR č. 3266-OL-2012 zo 14. mája 2012 o ustanovení výšky náhrady za bolesť a výšky náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia na rok 2012 *„Výška náhrady za bolesť a výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia na rok 2012 za jeden bod je 15,72 eura.“* **Maximálna výška náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorú možno priznať podľa zákona č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia, je teda 251 520 eur (t.j. 7 577 291 Sk).**

Skutočnosť, že existuje možnosť priznať oveľa vyššie odškodnenie za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, jednoznačne potvrdzuje, že **výška odškodnenia poskytovaného obetiam násilných trestných činov podľa zákona č. 15/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi je len čiastočnou kompenzáciou a nie je úplnou kompenzáciou na utrpenú ujmu.** Preto nie je možné stanoviť ani to, že táto výška odškodnenia bude maximálnou výškou náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej štátom podľa zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci.

Vláda SR (resp. Ministerstvo spravodlivosti SR) v dôvodovej správe argumentuje rozhodnutím Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Karhuvaara a Iltalehti v. Fínsko. Vec posudzovaná ESĽP v tomto prípade sa však týkala iba odškodnenia zásahu do práva na súkromie zverejnením informácií zo súkromia a netýkala sa odškodňovania všetkých mimoriadne závažných zásahov do práv, ktorých sa môže štát dopustiť nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom (napr. porušením práva na život, porušením zákazu mučenia, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania atď.).

Štát resp. orgány verejnej moci však môžu občanovi spôsobiť závažnú nemajetkovú ujmu napríklad aj v nasledovných prípadoch:

- nezákonné a veľmi dlho trvajúce pozbavenie osobnej slobody (napr. mnohoročné neoprávnené väznenie osoby - tzv. justičný omyl)

- mučenie alebo neľudské a ponižujúce zaobchádzanie zo strany štátnych orgánov (napr. polície)
- vážne zranenie v dôsledku nezákonného zákroku polície – napr. použitie nevhodných a neprimeraných donucovacích prostriedkov
- nezákonné zverejnenie informácií, ktoré drasticky zasahujú do práva na súkromie (napr. nezákonné zverejnenie citlivých osobných údajov – že osoba trpí smrteľnou chorobou alebo že je nakazená vírusom HIV a pod.)
- nezákonné odtajnenie totožnosti a bydliska utajeného svedka, čo spôsobí jeho ohrozenie na živote
- mnoho rokov trvajúce prieskumy v konaní majúce sa následok intenzívnu právnu neistotu občana

V rozhodnutí vo veci **Oyal v. Turecko** Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že výška odškodnenia okolo 75 000 eur, ktorú sťažovateľ dostal za nakazenie vírusom HIV v nemocnici, je nedostatočná a preto ho naďalej je potrebné považovať za obeť porušenia čl. 2 Dohovoru (práva na život). Ako ďalší príklad možno uviesť rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci **M.S.S v. Belgicko a Grécko**, kde ESLP priznal sťažovateľovi finančné zadost'účinenie za nemajetkovú ujmu vo výške 24 900 eur. (pozri Kmec – Kosař – Kratochvíl – Bobek: Evropská úmluva o lidských právech. Velký komentář. Praha: C.H.Beck, 2012, s. 274).

Ide teda o priznané náhrady nemajetkovej ujmy, ktoré sú vyššie, ako náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 16 360 eur, ktorú bude možné priznať podľa návrhu zákona.

Aj z odbornej literatúry vyplýva, že stanovenie príliš nízkej maximálnej výšky nemajetkovej ujmy môže byť v rozpore s požiadavkami Dohovoru. Odborná literatúra uvádza: „*Efektívna ochrana práva na život teda tiež vyžaduje, aby priznané odškodnenie nebolo v nepomere so zisteným porušením. Z tohto pohľadu je treba v českom práve vykladať § 444 ods. 3 Občianskeho zákonníka, ktorý stanovuje výšku náhrady škody za usmrtenie na 240 000 Kč, tak, že nejde o absolútny strop.*“ (Kmec – Kosař – Kratochvíl – Bobek: Evropská úmluva o lidských právech. Velký komentář. Praha: C.H.Beck, 2012, s. 379).

Aj Ústavný súd ČR v náleze sp. zn. Pl. ÚS 16/04 posudzoval právnu úpravu, ktorá stanovila maximálnu výšku náhrady nemajetkovej ujmy. Išlo konkrétne o ustanovenie § 444 ods. 3 českého Občianskeho zákonníka, ktoré stanovovalo že „*Za škodu usmrtením náleží pozůstalým jednorázové odškodnění, a to.. manželovi nebo manželce 240 000 Kč.*“. Ústavný súd rozhodol, že zákonom stanovená náhrada nemajetkovej ujmy v maximálnej výške 240 000 Kč je **príliš nízka a nemusí predstavovať dostatočné zadost'účinenie (satisfakciu) za porušenie práv** (t.j. nemusí predstavovať dostatočnú kompenzáciu nemajetkovej ujmy).

Navrhovaná novela zákona tým, že stanovuje maximálnu výšku náhrady nemajetkovej ujmy iba na 16 360 eur (t.j. 492 877 Sk), **neumožňuje, aby v prípadoch závažného porušenia práv občanov zo strany štátu bolo priznané odškodnenie, ktoré je primerané závažnosti porušenia práv.**

Preto navrhujeme, aby bola maximálna výška náhrady nemajetkovej ujmy **stanovená podľa maximálnej výšky náhrady poskytovanej osobám za bolesť a za sťaženie**

spoločenského uplatnenia podľa zákona č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia. Ide o maximálnu sumu **251 520 eur (t.j. 7 577 291 Sk)**, ktorá by mala byť dostatočnou kompenzáciou nemajetkovej ujmy aj pri závažných porušeníach základných práv zo strany štátu.

Meno a priezvisko

Podpis

1. PAVOL ZAJAC

2. MARTIN CHREN

3. IBOR HRAŠKO

4. IVAN ITOFANEK

5. JÁN HUĐACEK

6. AL HINC

7. JAKUB MIJOSLAVSKÝ

8. ALOJZ PRÍDAN

9. MONIKA GIBALOVÁ

10. MONIKA ŽITNANSKA

11. ELŠEC KRÉPIS

12. BASILIANA ILAOK

13. ZSOLT SIMON

14. Radoslav Procházka

15. ROLAND OSUSKY

16. JUDAS DROBA

